

HEBRINA BLOK

De leugenboom

the house of books

Copyright © 2013 Tekst Hebrina Blok en The House of Books,
Vianen/Antwerpen
Omslagontwerp en -beeld Wil Immink
Foto auteur Rob Elsjan
Opmaak binnenwerk ZetSpiegel, Best

ISBN 978 90 443 4008 2

ISBN 978 90 443 4080 8 (e-book)

D/2013/8899/73

NUR 301

www.thehouseofbooks.com

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvou-
digd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of
op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming
van de uitgever.

Hoofdstuk 1

Hij zit onderuitgezakt in zijn stoel, de benen over elkaar geslagen, en leest de krant. De bladzijden verzetten zich tegen de luchtstroom uit zijn mond, ritselen tegen elkaar maar moeten het opgeven, bieden zijn vingers ruimte om de bladzijde om te slaan. Liesbeth loopt heen en weer van de keuken naar de kamer, van de kamer naar de keuken. In de linnenkast vindt ze een groot tafellaken. Het past net niet. Te klein voor die grote tafel.

‘Ik eet altijd in de keuken, hoor. Dat tafel dekken is me te veel werk.’

‘Nee, dat is zo ongezellig aan dat zeiltje.’

‘Je wrijft het af en je bent klaar.’

‘Kan wel zijn, maar dat doen we niet.’

‘Dan moet je het zelf maar weten.’

Ze bakt eieren. Wat een ellendige pan. Alles blijft eraan vastplakken. Hij mag wel eens een nieuwe koekenpan kopen. De houten spatel schuurt over de bodem en pakt maar de helft van het gestolde ei op. Geërgerd schuift ze de massa op een bord en brengt het naar de kamer. Heeft ze alles? Borden, bestek, brood, boter, beleg. De kaas nog. En de theepot. Ze zet de deuren open om in een keer door te kunnen lopen; twee zijn het er. Een van de keuken naar de hal en een van de hal naar de woonkamer. Met snelle stappen overbrugt ze de afstand. De thee golft uit de tuit als ze de pot op tafel neerzet. Bah, nu is ook het dikke tafelkleed eronder nat. Als het maar geen kringen geeft. Haar moeder zette het ding altijd in de vensterbank op een onderzetter. Als ze het matje uit de kast pakt, weet ze dat daar ook heel wat golven thee overheen gegaan zijn. Ze pakt de theepot weer op, schenkt de kopjes in en zet hem voor het raam.

‘Kom je eten?’

‘Heb je het nu al klaar?’

Zorgvuldig vouwt hij de krant op, legt hem op het tafeltje naast zijn stoel en staat op. Handenwrijvend loopt hij naar de gedekte tafel en gaat op zijn vaste plaats zitten. ‘Hè, hè. Wat fijn dat ik nu eens niets hoeft te doen, dat alles voor me klaargezet wordt.’ Hij haalt zijn servet uit de zilveren ring, stopt een punt tussen zijn hals en zijn overhemd.

‘Ik heb eieren gebakken,’ zegt ze en ze wijst naar het bord met de witgele baksels. Met strakke lippen geeft hij zijn commentaar, ze schrikt van zijn sarcasme. ‘Dat zie ik. Ik dacht dat jij zo goed eieren kon bakken!’

‘Nu even niet.’ Ze schuift de helft van de gebakken eieren op zijn bord. ‘Het zal toch wel smaken, hoor. Niet te kieskeurig zijn.’

Zwijgend eten ze. Hij kijkt niet op of om. Weet hij nog dat zijn dochter bij hem aan tafel zit? Ze ziet zichzelf zitten, lang gele-

den, een klein meisje tussen drie zwijgende starre volwassenen die nauwelijks schenen te weten dat zij er ook nog was, dat ze niet met hun drieën waren. Het grote zwijgen van haar kindjaren hangt weer om haar heen, dringt net als toen diep naar binnen. Ze voelt weer de klem in haar borst, ziet weer de boze, strakke gezichten. Even is ze weer dat meisje dat zich jarenlang geen raad wist met die drie boze, in zichzelf gekeerde volwassenen. Waarom zegt hij niks? Is hij echt uit zijn humeur om een mislukt gebakken ei? Ze wil de stilte verbreken, doet het dan toch niet. Wat zou ze moeten zeggen tegen deze muur van onbegrip? Ze huilt bijna, net als ze vroeger in de stilte van haar kamertje deed als niemand naar haar luisterde en ze geen antwoord kreeg op haar vragen.

‘Ik ben zo blij dat je er bent. Je bent mijn grote dochter. Ik ben toch zo trots op je. Niemand heeft zo’n lieve dochter als ik.’

Hij heeft dus toch een stem. Zijn bord is leeg, zijn ergernis verdwenen.

‘Ja, ja, het is goed.’

‘Je kon altijd zo goed leren. Dat vond ik heel fijn, hoor. Want je begrijpt wel, de dochter van de bovenmeester moet heel goed kunnen leren.’

‘Waarom dan?’

‘Wat denk je, wat zouden de mensen er wel niet van zeggen als jij slechte cijfers haalde?’ Haar maag trekt samen. De buitenwereld, daar wil zij haar leven niet meer door laten bepalen. Zijn handen grijpen in elkaar terwijl zijn lippen een dankgebed prevelen. Ze kijkt toe. Hij is zijn hele leven bang geweest voor anderen. Haar moeder is er het slachtoffer van geworden. Zijzelf ook. Zijn ogen gaan open, zijn handen uit elkaar. ‘Amen.’

Ze wordt verwend en toch ook weer niet. Verwend met aandacht, maar niet met cadeautjes. Cadeautjes krijgt ze alleen als ze jarig is en met Sinterklaas. Braaf is ze, verschrikkelijk braaf. De dochter van een bovenmeester moet een voorbeeldig kind zijn. Op haar mag niemand iets aan te merken hebben. 'Denk erom dat je goed je best doet.' Dat zegt hij heel vaak. Natuurlijk doet ze goed haar best, dat spreekt vanzelf. Als haar vader boos is, is alles donker en krioelen er allemaal mieren binnen in haar. Dan kruipt ze in bed en rolt ze zich helemaal op haar zij. Tot haar moeder bij haar komt en haar wiegend op schoot neemt. 'Kom maar, zo erg is het toch niet?' Maar ze vindt het wel erg en doet intuïtief alles om de boosheid van haar vader te voorkomen. Ze is haar vaders meisje, zijn grote schattebout. Dat zegt hij altijd als ze bij hem op schoot zit, haar armen om zijn hals geslagen. Dan zijn de mieren weg en is alles licht om haar heen. Als haar vader jarig is luistert ze naar de gesprekken van de grote mensen, hoort ze de woorden van oom: 'Jullie weten niet dat jullie een kind hebben. Zij is zo braaf.' Ze begrijpt die woorden niet. Ze is toch het kind van haar vader en moeder? Die weten toch wel dat zij hun kind is? Oom weet toch ook dat zijn zoontje zijn kind is? Ooms woorden blijven hangen, gaan niet weg. Oom is jaloers, bedenkt ze, omdat zij braaf is en zijn zoontje niet. En ze nestelt zich op haar vaders schoot, zoals ze altijd doet na schooltijd. Dan drinken ze koffie, twee kopjes. Bij het eerste kopje eten ze een koekje en bij het tweede kopje een chocolaatje. Liesbeth krijgt limonade. Haar vader leunt achterover in de lage herenstoel. Zijn rechterbeen heeft hij over het linker geslagen. Hij vertelt over school, wat er die dag allemaal gebeurd is. Meestal vertelt hij alleen grappige dingen. Liesbeth luistert. Haar moeder luistert. Het is gezellig, behalve als haar moeder druk is geweest. Dan draagt ze een jasshort en hangen haar haren slap naar beneden. Liesbeth probeert wel eens de lijnen van het patroon te volgen maar raakt al-

tijd in de war. Ze lopen grillig omhoog, weer omlaag en buigen af. De lijnen kronkelen door elkaar heen tot in haar maag. Zo'n schort koopt ze later niet, nooit!

Op een keer zegt haar vader: 'Je moet toch eens een nieuw schort kopen, hoor. Deze is verschoten.'

Haar moeder kijkt omlaag langs de vale kleuren, de rij knopen aan de rand middenvoor. 'Zolang hij niet kapot is kan ik hem dragen.' Het klinkt snibbig, maar ze trekt hem toch uit.

'Ja, dat is beter. Koffiedrinken met een schort aan, dat lijkt toch nergens op.'

Haar moeders mondhoeken hangen in diepe rimpels als ze de kopjes op het dienblad zet om een tweede kop koffie te halen. 'Jij hebt je limonade nog niet op.'

Liesbeth kijkt naar het glas op de tafel en staat op. Met allebei haar handen duwt ze het been van haar vader opzij en nestelt zich bij hem op schoot. Hij protesteert: 'Maar er komt nog een tweede kopje!'

'Nu heb je toch geen koffie!'

Hij knuffelt haar. 'Jij lekkere schat van me.'

'Ik vind dat schort van mama niet mooi.'

'Ik ook niet.'

Ze glijdt van zijn schoot af als ze de deur open hoort gaan. 'Mama heeft haar haar gekamd,' zegt ze blij.

'Ja, toe maar. Drink je limonade nou maar op. Je hebt er nog niets van gedronken.' Gehoorzaam pakt ze het glas met twee handen vast. Ze slikt, klokt het vocht naar binnen, achter elkaar tot het glas leeg is. Met een harde tik komt het glas op de tafel terecht. Haar tong zoekt langs haar lippen naar restanten van zoet. Als ze omkijkt zijn de ogen van haar vader heel dichtbij, ze glimlachen samen met zijn omhooggekrulde mondhoeken.

'Heb je je koffie nu op?'

'Ja, kom maar.'

Het kopje gaat naar het dienblad en hij gaat rechtop zitten. Ze kruipt weer op zijn schoot, leunt tegen zijn borst. Haar armen slaat ze langs haar oren omhoog naar zijn nek en dan voelt ze zijn lippen in haar hals.

‘Je wordt al groot.’ Hij grijpt een boekje van het tafeltje naast hem. ‘Kijk eens wat ik hier heb!’

Ze ziet plaatjes van een jongetje en een meisje en dikke zwarte lijnen. Hij wijst aan: ‘Dat is Ot. En dat is Sien. Kijk, hier staat hoe je dat spelt. Dat vette rondje is de oo van Ot en die vette krul is de es van Sien.’

Buiten wordt een hoge kinderstem ingezet: ‘Kom je spelen?’

Ze stelt zich voor hoe Sonja daar staat, met haar handen als een koker om haar mond. Weer, luister: ‘Kom je spelen?’ Haar handen duwen tegen de grote armen die haar vastklemmen. Ze worstelt, wil weg.

‘Straks, eerst lezen,’ zegt haar vader.

Nou is hij weer boos, weet ze. Het kleine lijfje kronkelt om los te komen. Het lukt niet om zich uit zijn sterke armen los te wurmen. Dan roept ze: ‘Ik wil niet. Ik wil niet lezen.’

Haar moeder staat op, zet de kopjes in elkaar. ‘Laat het kind toch spelen! Ze is nog maar drie.’

‘Ze is laat jarig, in november. Dan kan ze pas het jaar nadat ze zes geworden is naar de lagere school. Mijn dochter is slim en dan is dat een verloren jaar. Ze moet de eerste klas overslaan. Dat kan ze best.’

Hoofdschuddend kijkt de moeder naar het kronkelende kind en de vader die niet wil toegeven. ‘Wacht er nog een winter mee. Dan is ze net wat ouder en gaat alles veel gemakkelijker. Dat moet jij toch weten.’ Met de kopjes in haar handen blijft ze nog even staan, wacht op zijn antwoord, in haar ogen de hoop dat hij nu eens naar haar zal luisteren. Haar dochters kleine handen blijven proberen de grote armen weg te duwen. Dikke tranen vallen op

de mouwen van zijn overhemd tot hij het eindelijk opgeeft en haar laat gaan. ‘Ga dan maar.’

Het overvalt Liesbeth dat ze ineens vrij is. Ze struikelt, zo snel wil ze weg van die armen. In haar keel, in haar borst zit een dikke ballon. Buiten schreeuwt ze naar de andere kinderen en doet heftig mee met de spelletjes. Haar ogen blijven tranen. Dan loopt de ballon langzaam leeg. Geleund tegen een lantaarnpaal houdt ze zich afzijdig van de anderen. Ze ziet hen springen, op de stoep en weer eraf. Een dwingende schreeuw: ‘Kom nou!’ Dan doet ze weer mee.

Een jaar later krijgt ze de zwarte letters weer te zien, groot en vet. De letters horen bij plaatjes, plaatjes met veel oranje erin. De plaatjes worden woorden, het worden verhaaltjes die ze zelf kan lezen, verhaaltjes over Ot en Sien.

‘Zie je wel dat ze het kan? Je moet geduld hebben,’ hoort ze haar moeder zeggen. Er klinkt triomf in door. Triomf omdat zij nu eens een keer gelijk heeft gehad en niet hij?

‘Ja, en nou gaan we ook rekenen.’

Aan het eind van de straat is een speeltuintje. Er staan een paar schommels, een klimrek, een glijbaantje en een zandbak. Liesbeth bouwt samen met de buurkinderen een huis. Ze stoot haar schopje in het zand, schept het op, gooit het hijgend achter haar weer neer. De berg wordt steeds hoger, de put steeds dieper. Het rond de zandbak gemetselde muurtje lijkt als je erin staat veel hoger dan erbuiten. Ze stoot op iets hardes, de blauwe stenen van de bodem. Ze schept of haar leven ervan afhangt om de hoek van de zandbak helemaal vrij van zand te maken. Het lijkt net een echt huis. Wout en Sonja slaan met hun schopjes op de zandmuur. Wat een mooi plat vlak wordt dat.